

אריה ב.ג.

מספר: יוסי אסף

יש לי שתי התייחסויות לאריה:

אחת: תלמיד בבית-ספר שהוא היה אחד המורים הדומיננטיים. הוא לא היה מורה למקצוע מסוים. היה לו ידע אדיר בתחומים שאחר-כך הקים את הארכיון, שאין דומה לו, אבל זה לא היה 'מקצוע', הוא היה מחנך. הפגישות שלי איתו אף פעם לא היו ישירות. הוא לא היה מחנך בשכבה שלי, אני הייתי "אאוט-סיידר", כמעט לא הייתי בבי"ס. אבל ל'קטעים' שלו כן הייתי בא, ואולי הדבר היחיד שכן הייתי בא אליו. היו לו "מפגשי שכבה". הייתי בכיתה ט'-י', הוא היה אוסף את הכיתות מ-ח' ומעלה, היינו מתכנסים ב"צריף השוודי" שהיה הכיתה הכי גדולה שאפשר להכניס בה הרבה. היה להן דפוס קבוע: הוא היה שואג ומטיף מוסר, תמיד סביב איזו התנהגות לא תקינה שלנו, זה היה מופע עד כדי כך מדהים שפשוט אישית שחודשים לא בא לכיתה אלא עובד, עוד אפשר היה להיות כמוני, איזה סוג של התרגשות, למה זה דומה? זה לא בדיוק פחד, היה צועק וכולו שואג, קרא לעצמו עם הספר האריה השואג, ועושה מאיתנו עפר ואפר, הדבר המעניין, בערוב הימים, כשהיינו בעמדה אחרת, הייתי תמיד מזכיר לו את זה, ואז בחיוך. אני לא יודע עד כמה הוא שידר איזושהי עצמה פנימית ואמונה, והכול בטון שאם מקליטים היינו צריכים לעמוד מתים מפחד, עוד רגע הוא תוקע אותנו לרצפה ועוקד, אבל לא. לא היה פחד, היינו יושבים מהופנטים, ילדים טובים. זו הייתה פשוט חוויה, ואף אחד לא קם נגדו. מאוד חיכיתי למופע הזה, זה סוג של לא קרטזיס משהו כמו שהיום אתה יכול לחכות לאיזה משחק כדורסל אדיר, שאתה כולך בפנים. זה היה אריה. היו המון אגדות סביבו – למשל, הבית שלו, עד מותו, הייתה יש "שכונת היער" ואיפה שאני גר היום, היו צריפים של נוער, סמוך אליו, גדול-המחנכים. היו לו שיטות: בשעה מסוימת לא יכול להיות שנרעיש והאורות ידלקו, אז הוא היה לוקח מקל ועובר בתוך הצריפים ושבר מנורה-מנורה. אריה הוא מחנך, מבחינת ראיית הילדים הוא לא יכול לשבור חפצים, מה זה שובר, אבל קיבלנו את זה, זה היה אצלו אורגאני, אף פעם לא שמענו שמישהו אמר עליו שהוא רע מרושע, היה מדביק גם אותנו, כל עניין קטן וגדול שהיה מעורב בו זה היה בטמפרטורות כאלה. כך גם היה מדבר. השיח שלו היה בטמפרטורה כזו וחייתוכים. רגשות אמשה? גם לעצמו וגם לאחרים. זה היה אריה של בית-הספר. דמות שקשה לי לחשוב על משהו דומה לזה, אחר כך עסקתי בחינוך וראיתי מורים ומחנכים, זה היה צירוף מהמם של אמירה ודפיקה על השולחן, שום דבר לא בשירים, אלא במכות פטיש, אך באיזשהו במובן זה היה אלתרמני, מכה כמו שצריך, אבל ברכות. אני לא זוכר לא כתלמיד.

אחר כך היו לנו קשרים. אחרי הצבא הלכתי ללמוד, עשיתי בגרות איכשהו בתנאי שאהיה מורה, והייתי צריך לחתום שאהיה מורה. מאוד לא רציתי, וחזרתי כמחנך, הייתי הצעיר במחנכים עם תואר אקדמי, ואריה כבר היה בארכיון חגים מכון. הייתי פוגש אותו בשום דבר מאורגן. היה שכן שלנו. היה בינינו יחס מאוד מיוחד, הוא אהב את הפרובוקציות שלי, היה צריך מישהו מהדור הצעיר שיוכל, גם אם לא יסכים איתו, לדבר איתו. היו מעטים, אפילו במשפחה, אסור לי לדבר, אפילו חגי אני לא בטוח שאי פעם קיים עימו שיחה על החומר שלו, לא חגי ולא רזיה למדו את החומרים שהוא עסק בהם. מבחינה

מסוימת בתחום הזה הוא היה אדם בודד, אני לא בטוח שאם הוא פחות בודד זה היה יותר פשוט. כי הוא איש של הכול באינטנסיביות מאוד גדולה. היו לנו שיחות בהן אמר משפטים קבועים: מה ייצא מזה? אפילו אתה לא ממש מתעניין בזה... כן, אתה... אני זוכר ממש שיחות שלנו, די הרבה, אף פעם לא היו ארכות מדי, הוא היה יכול לשבת שעות ולדבר, אני לא כל כך, כי בחומרים שעסק אני לא כל כך התמצאתי. תמיד אמרתי לו: אריה, אתה יודע שאני בור ועם הארץ... הוא ידע שאין הרבה בדור הצעיר שהוא יכול לגלגל איתם שיחה במרי ליבו על הנושא הרוחני, והיה לזה דפוס קבוע, היה יושב במין סוג של פסימיות עמוקה שאף פעם לא הייתה קשורה לעובדה שהוא היה עובד כמו מטורף, נושם את זה, וחי את זה, ועם הדקדקנות והסדר שלו, ומגיב על כל דבר, לא זוכר שדיברנו פוליטיקה, בדרך כלל זו הייתה שיחה על האם יש סיכוי שכל המפעל העצום שלו יהיה פרי לעמלו, תמיד אמר - לא יהיה. אמרתי לו, אריה יהיה! כל דבר צריך להבשיל ויגיע הרגע, לא גדודים ולא חטיבות ולא אוגדות אבל הגרעין הזה שמשמר בסופו של דבר את הערכים האלה, תמיד קטן השאלה היא - ההקרנה מסביב. שנים.

את שואלת למה היה צריך את השיחות האלה איתי?

פעם אחת כי הייתי בן הדור של חגי, והוא אגב, חינוך ישיר רק את הכיתות הבוגרות מעלינו. כשאנחנו עלינו לבוגרות הוא כבר לא היה מחנך של כיתה. עם החבורה שחינך, לא היה לו שום קשר, חוץ מנוסטליגיות איך הם בנו יחד את האסם, ודברים כאלה. הם העריצו אותו. לא היה שום קשר, לא שותפות גורל לדרך, איש מהם לא נדבק לחומרים האלה, פשוט כלום. היום לא רואה אותם בשום אירוע תרבותי-עיוני, מדהים. יש כאן הרבה שחריות ואירוועי תרבות. אריה - חלק מהפסימיות העמוקה שלו והייתה קשורה גם בזה, "מעשה ידי טובים בים". הוא חשב תמיד במושגים של זאב בודד, אך לא מסוגר בממלכה שלו למעלה בארכיון, כמו אמן שבאיזשהו מובן מבדל בבועה. הוא אלא יכול היה לחיות בבועה - הוא היה צריך נורא את הציבור. היה תחום שלא היה מוכן לעבור בשתיקה. היה עומד עם שעון בחגים, תופעה. אף פעם לא חווה את פסח במובן של להיות פנוי. השעון ובדק איך הדברים מתנהלים, כמה לקח כל דבר, אם זה עונה לסכמות שלו. הוא לא היה איש של תרבות עממית, לא היה חסיד, לחלוטין לא. הוא הגיב לזה כמו הדוד שלו, אולי, שכלתני לגמרי. היה בו משהו כובש, אי אפשר לעבור לידו ולהיות אדיש, הוא היה דמות כל כך מיוחדת, וכל כך דרמטית אף פעם לא הצלחתי לראות אותו בטמפרטורות נמוכות. לא משנה על מה. השעון - זה היה מיתוס - שהיה מודד. זוכר אירוע ספציפי כשהייתי בכיתה י"ב והדרכת את כיתה ז'. המדריכים היו מארגנים את מפקדי הבר-מצווה עם גשר החבלים, התפיסות והירידות, היום אני חושב שזו הפקרות, והוא עקב ומדד, ואמר לי אחרי המפקד, שלח לי מסודר - מכתב "יישר כוח על המפקד, אבל בדבר אחד שאסור לשגות בו שגיתם: הדלקתם את לפידי האש כאשר העשן והרוח נשבו לקהל". הוא צדק 200 אחוז. ההתייחסות שלו, כלומר, אני אישית מאוד מאוד, היה לי כבוד אליו, לפעמים זה נראה לי טרחני, לפעמים מוזר, הזוי, אבל היה לי, לא רק לי, בחברה כבוד גדול לדקדקנות הזאת.

הייתה לנו שיחה בקשר לסרט שעשה יהודה ניב על ביה"ש "ונתנה תוקף", קשר ביום הזיכרון, ועמיה ליבליך המראיינת, והיא שוחחה איתו ואיתי, והצלם צילם. ואני זוכר שהשיחה התנהלת במתכונת שבו אני אומר לו, דיברנו על ערך הסמליות היהודיים, ואני כדי להרגיז אותו אמרתי לו מראש שאני מתנצל,

אני ממש בור ועם הארץ, מעולם לא התחברתי לזה, זה - אני, אני כבר לא יכול. אני יכול להתחבר לאלבר קאמי, אבל לא ל"ונתנה תוקף", אז החלטתי שאני מעצבן אותו, אמרתי: בוא ניקח, למשל, את "ונתנה תוקף" של יאיר רוזנבלום, אני אומר לך, אריה, אל תכעס עלי אם נעשה עכשיו סקר בין חברי ביה"ש שעברום "נתנה תוקף" זה קדוש, כי זה מהווה חלק מהמיתולוגיה של מלחמת יום כיפור והסרת חיזק את זה, אין היום יום כיפור שאין בו נתנה תוקף וחנוך שר, בוא נעשה סקר אני ואמר לך ש-95 אחוז מהאנשים כאן שכשהם שומעים אותו הם זולגות להם הדמעות, משהו קורה אצלם, אין להם שמץ של מושג - מהו הטקסט הזה, מאיפה הוא בא, מה משמעותו ומה תוכנו. זו הייתה פרובוקציה מאוד טובה, וחזרנו לאותו דפוס בו אני זורק לו עצם, וזה אצלו מדליק את כל המצוקות הבאמת גדולות. הוא לא שיחק את זה, זה היה אצלו עד הסוף. והשיחה התנהלה כך שהוא מנסה כדרכו לקחת את מה שאני אומר ולעשות לזה העברה למה שהוא חושב - שאין סיכוי. אתה טועה, אמרתי לו, הרי יש גם לחג ולטקס יש ערכים שבהרבה מובנים, מעבר לטקסט והבנתו, כי אצלו אם אתה לא יודע בחג השבועות מהם המקורות - אתה בלופר, זה לא יחזיק מים. ואני כל הזמן אמרתי לו: אריה, אתה טועה. חלק מהאנשים יגיע לזה יותר מאוחר. וגם האדם צריך טריטוריות של קדושה, זה מקיים את היכולות שלו לשרוד, הייתה שיחה מעניינת. עץ - היה אופייני מאוד לאריה, היה כבר קרוב ל-80.

יש לי כבוד בלתי-רגיל לאיש, ודווקא בגלל שתמיד הסכמתי איתו במידה מסוימת של חיוך, ז"א - לא של ביטול, אלא סוג של מוזרות כל-כך מדהימה כל-כך פוזיטיבית, ואמונה בערכים שהם נכסי צאן וברזל, זה משהו 'בן גוריוני'. הוא דמות, אני לא מצליח לנתח למה אני, שאני מאוד שונה, הוא נשאר לי. הוא גם היה חבר מאוד קרוב של אבא שלי, בן-ציון אסף, הם עבדו יחד ביער על הגבעה. אבא היה איש החלוצי בפולין. היו ביניהם קשרים טובים. לא של שיחות-נפש, אלא סוג של הערכה מאוד עמוקה. (אחר כך אבי עבר למעגן-מיכאל, מת אחרי אריה). את הקשר, במידה מסוימת, אריה זקף לזכותו של זה שאני בנו של בן-ציון. הוא זיהה אצלי את העובדה שאני עוסק בנושאי רוח, שאני כותב דברים שהמימד הרוחני בהם מכריע. הרבה פעמים, כשדיברנו דינה ואני, בעצם - לא חגי ולא רזיה - בשום מובן לא נדבקו בעולמו של אבא. הם מעריצים אותו, הוא אבא נערץ. אבא ענק השונה מאיתנו. עצם המפעל שהם עושים עכשיו, הוא לא רגיל, אבל זו לא הערצה של ממשיכי-דרך. הם יותר ברוריה.